

Research Paper

An Analysis of the Modern Lifestyle in the Post-Corona Era

Gholamreza Tajbakhsh¹

1. Associate Professor, Department of Social Sciences, Faculty of Human Sciences, Grand Ayatollah Boroujerdi University, Boroujerd, Iran.

Use your device to scan
and read the article online

Citation: Tajbakhsh Gh. (2020). [An Analysis of the Modern Lifestyle in the Post-Corona Era (Persian)]. *Journal Strategic Studies of Public Policy*, 10(35), 340-361.

Received: 02 Aug 2020

Accepted: 06 Sep 2020

Available Online: 21 Sep 2020

Key words:

Corona virus, Lifestyle, Youth

ABSTRACT

The COVID-19 has spread throughout the world, causing many problems for developed and underdeveloped countries and changing the existing systems and structures, including human lifestyles. Lifestyle can be divided into two distinct periods; before and after the COVID-19. From this perspective, the post-corona era means the beginning of a new and different era of the world. The purpose of this study is to investigate the dimensions of modern lifestyle in young people in the post-corona period conducted in Iran. This is a qualitative study with phenomenological approach. Data were collected through a semi-structured interview of 21 people in Neyriz, Fars, Iran who were selected using a purposive sampling method. After analyzing the qualitative data, six main themes were identified including health-centered lifestyle, family-centered lifestyle, media-based lifestyle, community-based lifestyle, culture-based lifestyle, and leisure-centered lifestyle, each which have subcategories. The COVID-19 outbreak, despite being a burden on society, provided a good opportunity to reconsider and rethink the lifestyle of young people faced with massive changes.

* Corresponding Author:

Gholamreza Tajbakhsh, PhD.

Address: Department of Social Sciences, Faculty of Human Sciences, Grand Ayatollah Boroujerdi University, Boroujerd, Iran.

E-mail: tajbakhsh@abru.ac.ir

مقاله پژوهشی واکاوی سبک نوین زندگی در عصر پسا کرونا

* غلامرضا تاج‌بخش^۱

۱. دانشیار، گروه علوم اجتماعی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آیت‌الله العظمی بروجردی، بروجرد، ایران.

چکیده

ویروس کرونا و بیماری کووید - ۱۹ دنیا را درنوردید و مشکلات عدیده‌ای برای جوامع توسعه‌یافته و توسعه‌نیافته به وجود آورد و سیستم‌ها و ساختارهای نظم موجود از جمله سبک زندگی انسان‌ها را تغییر داد. سبک زندگی را به دو دوره متمایز و متفاوت پیش و پس از این بیماری می‌توان تقسیم کرد. از این منظر کلمه پسا کرونا به معنی آغاز دورهای جدید و متفاوت از جهان در نظر گرفته می‌شود. هدف از تحقیق حاضر بررسی ابعاد سبک زندگی نوین جوانان در دوران پسا کروناست. این تحقیق در بهار سال ۱۳۹۹ در شهرستان نیریز استان فارس انجام شد. روش مطالعه این پژوهش، کیفی و رویکردش پدیدارشناختی است که داده‌های آن از طریق مصاحبه نیمه‌ساختاریافته گردآوری شد. به کمک روش نمونه‌گیری نظری و هدفمند از ۲۱ نفر از شهروندان نیریزی مصاحبه شد. پس از تحلیل داده‌های کیفی شش مضمون اصلی شناسایی شد که عبارت‌اند از: سبک زندگی سلامت‌محور، سبک زندگی خانواده‌محور، سبک زندگی رسانه‌محور، سبک زندگی اجتماع‌محور، سبک زندگی فرهنگ‌محور و سبک زندگی فراغت‌محور که هر کدام از اینها دارای زیرمقولات فرعی هستند. نتایج تحقیق نشان داد ویروس کرونا، علی‌رغم هزینه‌هایی که شیوع آن بر جامعه تحمیل کرد، فرصتی مناسب برای بازنگری و بازاندیشی در سبک زندگی را فراهم کرد و سبک زندگی را در جامعه با تحولات عظیم مواجه کرد.

تاریخ دریافت: ۱۳ مرداد ۱۳۹۹

تاریخ پذیرش: ۱۶ شهریور ۱۳۹۹

تاریخ انتشار: ۳۱ شهریور ۱۳۹۹

کلیدواژه‌ها:

کرونا ویروس، سبک زندگی، جوانان

* نویسنده مسئول:

دکتر غلامرضا تاج‌بخش

نشانی: بروجرد، دانشگاه آیت‌الله العظمی بروجردی، دانشکده علوم انسانی، گروه علوم اجتماعی.

پست الکترونیکی: tajbakhsh@abru.ac.ir

www.SID.ir

مقدمه

چه ابعاد جدیدی از سبک زندگی ایجاد شده است؟

پیشینه سبک زندگی به حیات بشر بازمی‌گردد و هر فرد یا گروه اجتماعی که در هر کجای این کره خاکی می‌زیسته است، به زبان امروزی دارای سبک زندگی مختص به خود بوده است. افراد یک جامعه، دارای نوع خاصی از رفتار و کنش و طرز فکر و اعتقاد هستند که سبک زندگی شیوه زیست آنان را تشکیل می‌دهد. مفهوم سبک زندگی در ادبیات علمی و فرهنگی بشر، مقوله نسبتاً جدیدی است. در این مورد که این اصطلاح نخستین بار توسط چه فرد یا افرادی به کار رفته، میان جامعه‌شناسان و روان‌شناسان اختلاف وجود دارد. همچنین در مورد تعریف و مفهوم‌پردازی سبک زندگی توافقی وجود ندارد.

مفاهیم شکل زندگی، شیوه زندگی کردن و سبک زندگی، به طور معمول برای بیان شیوه‌های مشابهی به کار می‌روند که طی آن‌ها زندگی روزمره شکل می‌گیرد. معادل واژه سبک در زبان عربی، اسلوب و در زبان انگلیسی، Style است. در فرهنگ آکسفورد سبک زندگی، روش خاصی از زندگی و فعالیت یک شخص یا گروه تعریف شده است.

نخستین تعریف از سبک زندگی به سال‌های دهه ۱۹۲۰ بازمی‌گردد؛ زمانی که ماکس وبر^۱، جامعه‌شناس و اندکی پس از وی آلفرد آدلر^۲ روان‌شناس این عبارت را بر ساختند و معرفی کردند. پس از این دو نفر، مفهوم سبک زندگی از سوی ویلیام لیزر^۳ در بازار پژوهی و توزیع کالا به کار رفت. و از آن پس به مرور زمان تعدیل و اصلاح شد. سازمان بهداشت جهانی سبک زندگی را ترکیبی از الگوهای رفتاری و عادات فردی انسان در طول زندگی خود

ویروس منحوس کرونا در جهان امروز از یک اپیدمی محلی در وهان چین در شرق به صورت یک پاندمی جهان‌گیر تا غرب عالم امتداد پیدا کرد. از زمانی که کرونا و واژه کووید - ۱۹ در ذهن‌ها جا باز کرد، زندگی فردی و اجتماعی انسان دستخوش تغییرات عدیده‌ای شد. طوری که مردم برای ادامه زندگی با چالش‌هایی مواجه شدند و تمامی ابعاد زندگی‌شان تحت تأثیر قرار گرفت. کروناویروس‌ها خانواده بزرگی از ویروس‌ها هستند که می‌تواند عامل بروز بیماری‌هایی مانند یک سرماخوردگی ساده تا بیماری‌های شدیدتری چون سندرم نارسایی تنفسی خاورمیانه یا اصطلاحاً مرس^۱ و یا حتی شدیدتر از آن سندرم حاد تنفسی سارس^۲ شوند. این ویروس نوع جهش‌یافته‌ای از آنفلوآنزاست که با آنفلوآنزای فصلی متفاوت است و با توجه به اینکه افراد جامعه سابقه ابتلا به این نوع بیماری را نداشته‌اند، این امر موجب نگرانی و وحشت بیشتر مردم شد.

کرونا با ویژگی‌هایی همچون نامرئی بودن، جهانی بودن، ناشناخته بودن، دموکرات بودن و چندوجهی بودن، پیامدهای گوناگون داشته است. بحران کرونا رویدادی اضطراری است که وضعیتی خطرناک و ناپایدار برای جوامع ایجاد کرده و باعث به وجود آمدن وضعیتی شده است که برای مقابله با آن، به اقدامات اساسی و جدید نیاز است. سبک زندگی بسیاری از مردم در رده‌های سنی در ایام پساکرونایی تفاوت کرده است؛ به نحوی که تغییرات حادث‌شده در دوران نوین پساکرونایی، باعث تجربه سبک‌های جدیدی از زندگی در میان مردم شده است. سؤال اصلی پژوهش حاضر آن است که در دوران پساکرونا

3. Max Weber
4. Alfred Adler
5. William liser

1. MERS
2. SARS

را انتخاب کرده و کنششان در زندگی به واسطه آن‌ها هدایت می‌شود. وبلن^۷، سبک زندگی را الگوهای رفتار جمعی می‌داند که از جنس رسوم و عادات اجتماعی و روش‌های فکری هستند.

در این پژوهش سبک زندگی، الگوها و شیوه‌های زندگی روزمره مردم در نظر گرفته شده است؛ الگوهای فردی مطلوب یا نامطلوب از زندگی و تمام عادات و روش‌هایی را که فرد یا اعضای یک گروه به آن‌ها خو کرده یا عملاً با آن‌ها سروکار دارند؛ بنابراین سبک‌های زندگی مجموعه‌ای از طرز تلقی‌ها، ارزش‌ها، شیوه‌های رفتار، حالت‌ها و سلیقه‌ها در هر چیزی مانند الگوهای روابط اجتماعی، اوقات فراغت، مصرف و غیره را دربر می‌گیرد.

۱. ادبیات موضوع

نتایج پژوهش حسنی (۱۳۹۹) نشان داد در دوران پساکرونا میزان مخاطبان تلویزیون نسبت به گذشته افزایش داشته است؛ به طوری که بیش از ۵۶ درصد از افراد اوقات خود را با تماشای برنامه‌های تلویزیونی سپری کرده‌اند و ۴۰ درصد با فعالیت در شبکه‌های اجتماعی. کاظمی (۱۳۹۹) در مقاله خود تحت عنوان «نگاهی جامعه‌شناختی به کرونایی شدن جامعه: ذکر می‌کند: وضعیت کرونایی شده و به‌خصوص در ایام قرنطینه، زندگی به دو شیوه خود را از نو بازسازی کرده است: ابتدا از طریق درهای بسته خانه‌ها و حتی این روزها بعد از فروکش کردن بحران، در پشت درهای بسته اتاق‌های کار، و شیوه دومی که زندگی کرونایی شده خود را بازآفریده است، از طریق قاب دوربین‌های موبایل ماست.

تعاملات ما با خانواده، دوستان و همکاران، بیشتر

شامل فعالیت بدنی و ورزشی، تغذیه، آرایش و لباس پوشیدن، موسیقی عامه و غیره می‌داند که در پی فرآیند اجتماعی شدن به وجود آمده است.

واژه سبک زندگی در فرهنگ علوم اجتماعی بر خلاف روان‌شناسی یا اقتصاد به نوع زندگی یا معیشت ترجمه شده است و بیشتر به سبک‌های زندگی جاری در زندگی روزمره اشاره دارد. درواقع سبک را محصول کنش متقابل می‌داند که می‌تواند به شکل بخشیدن به نظم اجتماعی کمک کند (کاویانی‌هرانی، ۱۳۹۳) و چگونگی جریان حیات و شیوه زندگی انسان‌ها به صورت فردی و گروهی مانند استفاده از درآمد، طول زمان کار، شیوه لباس پوشیدن، تغذیه، نحوه آرایش، محل سکونت، رفتارهای دینی و فرهنگی و غیره را شامل می‌شود.

از نظر وبر سبک زندگی پیوستگی بسیار نزدیکی با نوع اشتغال فرد دارد و از طریق تحصیلات رسمی اکتساب می‌شود و می‌تواند برای همگان میسر شود. وی سبک زندگی را از جنس رفتار می‌داند که تمایلات، آن را هدایت می‌کنند و فرصت‌های زندگی بستر بروز آن را فراهم می‌آورند.

سبک زندگی از منظر گیدنز^۶ عبارت است از سیاست ما در پاسخ به این سؤال که چگونه ما باید در دنیایی زندگی کنیم که در آن، آنچه به وسیله طبیعت یا سنت تثبت شده بود، اکنون موضوع تصمیم‌گیری قرار گرفته است. در تعریفی دیگر سبک زندگی را مجموعه‌ای نسبتاً منسجم از همه رفتارها و فعالیت‌های یک فرد معین در جریان زندگی روزمره می‌دانند (گیدنز، ۱۳۷۸: ۷۰). از منظر گیدنز سبک زندگی عبارت است از تلاش برای شناخت مجموعه منظمی از رفتارها یا الگوهای کنش که اشخاص آن‌ها

7. Veblen

6. Giddens

انزوای فردی و قرنطینه سبب افزایش مصرف رسانه‌های سرگرم‌کننده همانند ویدئوی درخواستی و بازی شده است؛ به عبارت دیگر دورکاری، ماندن کودکان در خانه و حضور از راه دور در مدرسه، علاوه بر افزایش مصرف اینترنت با مصرف ویدئو و بازی در خانه همراه بوده است. **کوئز و پاپر^۹ (۲۰۲۰)** در واشنگتن پست نوشته‌اند که با بسته شدن سینماها و رستوران‌ها، آمریکایی‌هایی که مجبور شده‌اند به دلیل پاندمی کرونا در خانه خود بمانند، بیش از پیش اوقات خود را در فضای آنلاین سپری می‌کنند؛ اما یک روند جالب توجه در این دوران تغییر رفتار در نحوه تماشا و ارتباط با صفحه نمایش است. **چوتنر^{۱۰} (۲۰۲۰)** در پژوهش خود عنوان می‌کند بحران کرونا شاید هنوز جهان را تغییر نداده، اما ضرورت تغییر جهان را گوشزد کرده است.

در طول تاریخ، بیماری‌های همه‌گیر، انسان‌ها را مجبور کرده‌اند که به پرسش‌های مهم فکری پاسخ دهند. در دوره کرونا و پس از آن تغییرات عمده‌ای در نظام‌ها و قواعد اجتماعی شکل خواهد گرفت (**چوتنر و نیشابوری، ۱۳۹۸**). ژیزک^{۱۱} (۲۰۲۰) در مقاله‌ای ذکر می‌کند ما به یک فاجعه نیاز داشتیم تا به جامعه جایگزین بیندیشیم. بدون فاجعه کرونا قادر نبودیم در مورد مسائل اساسی جامعه بازاندیشی کنیم (**ژیزک و نحفی، ۱۳۹۹**). **آلدريچ^{۱۲} (۲۰۲۰)** در مقاله‌ای با عنوان «پرورش پیوندهای اجتماعی در عصر فاصله فیزیکی» معتقد است که در طول بروز بحران‌های بزرگ مانند سیل و سایر بلاهای طبیعی از طریق تقویت پیوندها، آسان‌تر می‌توان بر مشکلات غلبه کرد.

وجه اشتراکی پژوهش‌ها پیش گفته بررسی موضوع

پشت این قاب‌ها و چارچوب‌ها تجلی یافته است. نتایج پژوهش دفتر مطالعات اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران (**دفتر مطالعات اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران و ایسپا، ۱۳۹۹**) که در شهر تهران انجام گرفت نشان می‌دهد بحران کرونا، با تشدید رکود اقتصادی، کاهش ازدواج و افزایش نگرانی و بی‌اطمینانی نسبت به آینده، تأثیری جدی بر رفتار باروری داشته و سطح باروری را کاهش خواهد داد. علاوه بر این، گفتمان سلامتی و بهداشت که در دوره کرونا به شدت تقویت شده است، این تلقی را ایجاد می‌کند که بارداری و رجوع به مطب پزشک و بیمارستان می‌تواند برای سلامتی خطرناک باشد.

قادرزاده و درویش‌منش (۱۳۹۶) در پژوهشی به این نتیجه رسیدند که وجود بیماری پیامدهایی همچون گسیختگی خانوادگی و فشار مالی مضاعف را در پی دارد. نتایج پژوهش **پیکوتیک^{۱۳} (۲۰۲۰)** نشان داد اگر فاصله فیزیکی در زندگی انسان‌ها تداوم یابد، بخشی از خواص روابط اجتماعی از دست خواهد رفت. برخلاف تصور عمومی، فاصله فیزیکی و فاصله اجتماعی کاملاً جدا از هم نیستند، بلکه درهم تنیده‌اند؛ نمی‌شود فاصله فیزیکی بین آدم‌ها داشت، به گونه‌ای که مناسبات اجتماعی تغییر نکند و به طور خاص صمیمیت تجدیدساختار نیابد. روابط عاطفی بر مبنای روابط فیزیکی تغییر شکل می‌یابد. اگر مناسبات فیزیکی جایگاهشان را بخواهند از دست بدهند، مناسبات ما صورت‌بندی جدیدی می‌یابند. یافته‌های پژوهش چاندلر (۲۰۲۰) بیانگر آن است هرچه افراد بیشتری در خانه می‌مانند، شاهد اوج‌گیری فزاینده تماشای تلویزیون و ویدئوهای آنلاین هستیم (**Chandler, 2020**).

9. Koeze & Popper
10. Chotiner
11. Žižek
12. Aldrich

8. Pecotić

۲-۳. تجزیه و تحلیل داده‌ها

در تجزیه و تحلیل، داده‌ها در دو رویکرد پدیدارشناسی به طور ملموس‌تری دسته‌بندی شدند. بر این اساس معمولاً پژوهشگرانی که با روش پدیدارشناسی توصیفی، کار می‌کنند، از روش کلایزی و افرادی که از روش پدیدارشناسی تفسیری پیروی می‌کنند، از روش دیکلمن بهره می‌گیرند. در پژوهش حاضر برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش کلایزی استفاده شد.

۲-۴. جامعه و نمونه

در این پژوهش راهبرد نمونه‌گیری با حداکثر تنوع به کار گرفته شد و از جوانان با طیف‌های مختلف سنی و جنسی و پایگاه‌های متفاوت اقتصادی و اجتماعی، تارسیدن به حد اشباع نظری، نمونه‌گیری ادامه یافت. بر همین اساس با استفاده از نمونه‌گیری هدفمند از ۲۱ نفر از جوانان سنین بین ۱۸ تا ۳۵ سال مصاحبه گرفته شد. این پژوهش در بهار سال ۱۳۹۹ در شهر نیریز استان فارس انجام گرفت.

۲-۴. مراحل انجام و به‌کارگیری روش

روش مطالعه این پژوهش کیفی و با رویکرد پدیدارشناختی درصدد بود به تفاسیر و دلالت‌های معنایی جوانان از ابعاد سبک نوین زندگی دست یابد. روش نمونه‌گیری برای پژوهش حاضر از نوع نمونه‌گیری هدفمند، در دسترس و نظری است. نمونه‌گیری هدفمند جهت گزینش افراد مورد مصاحبه و نمونه‌گیری نظری برای تشخیص تعداد افراد و تعیین محل گردآوری داده‌ها برای پژوهش استفاده شده است.

مشترک بیماری کروناسست. ولی با توجه به مطالعات مذکور به‌وضوح می‌توان قلت پژوهش‌ها را از منظر جامعه‌شناسی دید؛ از یکسو به طور کلی مطالعات محدودی به صورت کمی یا کیفی انجام گرفته است و ازسوی دیگر تاکنون پژوهشی خاص از منظر جامعه‌شناسی در حوزه سبک نوین زندگی در پسا کرونا مثل سبک زندگی فرهنگ‌محور، فراغت‌محور و غیره انجام نگرفته است؛ در نتیجه اهمیت این پژوهش در آن است که به صورت کیفی و به طور ویژه به این موضوع مهم در میدان وسیع تحقیق می‌پردازد.

۲. روش‌شناسی پژوهش

۲-۱. نوع تحقیق

تحقیق حاضر از نوع کاربردی محسوب می‌شود. روش مطالعه این پژوهش کیفی است و با رویکرد پدیدارشناختی درصدد است به ابعاد سبک زندگی نوین در دوره پسا کرونا دست یابد.

۲-۲. روش‌های گردآوری داده‌ها

در پژوهش حاضر جهت گردآوری داده‌ها از مصاحبه نیمه‌ساختاریافته استفاده شد. به طوری که قبل از شروع مصاحبه در مورد موضوع و هدف تحقیق با مصاحبه شونده صحبت و اصول رازداری و رضایت آگاهانه رعایت شد و بدان‌ها اطمینان داده شد که هویت آن‌ها به طور کامل محرمانه مانده و مطالب ضبط‌شده بعد از تجزیه و تحلیل و استخراج نتایج از بین خواهد رفت. همچنین هیچ‌اصراری بر ذکر هویت واقعی آن‌ها نشد. فرایند مصاحبه در این پژوهش با محوریت سؤال‌هایی همچون مشخصات و ویژگی‌های فردی نظیر سن، تحصیلات، شغل و غیره آغاز شد و نیز سؤالاتی در مورد کروناویروس و ابعاد آن پرسیده شد.

جدول ۱. اطلاعات توصیفی ویژگی‌های جمعیت‌شناختی مشارکت‌کنندگان پژوهش

ردیف	نام	سن	تحصیلات	وضعیت ازدواج	شغل
۱	مرضیه	۲۳	کاردانی	مجرد	دانشجو
۲	فرشته	۲۴	زیر دیپلم	مجرد	خانه‌دار
۳	سمیه	۳۵	دیپلم	متاهل	خانه‌دار
۴	سعید	۳۰	زیر دیپلم	متاهل	مغازه‌دار
۵	بهزاد	۲۸	دیپلم	متاهل	راننده تاکسی
۶	علی	۲۰	دیپلم	مجرد	دانش‌آموز
۷	امیر	۲۷	کارشناسی	متاهل	آشپز
۸	ساناز	۳۱	کاردانی	متاهل	خانه‌دار
۹	مهرزاد	۲۷	ارشد	مجرد	کارمند
۱۰	سوسن	۲۸	ارشد	مجرد	آزاد
۱۱	حسن	۲۲	کارشناسی	مجرد	دانشجو
۱۲	مجید	۲۵	زیر دیپلم	مجرد	آزاد
۱۳	علی	۱۸	دیپلم	مجرد	دانش‌آموز
۱۴	سیحان	۲۵	کارشناسی	مجرد	پرستار
۱۵	مهسا	۲۷	کارشناسی	متاهل	کارمند
۱۶	امین	۱۹	کاردانی	مجرد	دانش‌آموز
۱۷	فرزاد	۳۱	کارشناسی	متاهل	کارمند
۱۸	لیلا	۲۶	دیپلم	مجرد	آزاد
۱۹	سینا	۲۲	کارشناسی	مجرد	دانشجو
۲۰	محمد	۲۶	کارشناسی	مجرد	کشاورز
۲۱	رضا	۲۹	دیپلم	متاهل	کارگر

جدول ۲. واکاوی سبک نوین زندگی در دوران پساکرونا

مقاله محوری عمده	مقاله محوری
سبک زندگی نوین (هسته)	
سبک زندگی سلامت‌محور	زندگی مبتنی بر خودمراقبتی و دیگرمراقبتی
سبک زندگی خانه‌محور	تعامل، همدلی افراد خانواده با یکدیگر، تغییر در الگوی مصرف، احیای آشپزی و پخت غذا و خوراک سنتی در منازل
سبک زندگی رسانه‌محور	دید و بازدید مجازی، خرید و فروش مجازی، نیایش‌ها و عبادات مجازی، همایش‌ها، سخنرانی‌ها، کارگاه‌ها و جلسات مجازی، صله رحم، تدریس و تحصیل مجازی
سبک زندگی اجتماع‌محور	ارتقای سرمایه اجتماعی، مشارکت در فعالیت‌های جهادی خودجوش احیای جلوه‌های اخلاقی، تبلور مجاهدت و کمک به هم‌نوعان
سبک زندگی فرهنگ‌محور	آشتی با کتاب و مطالعه و خواندن کتاب، مجله و روزنامه، انجام کارهای هنری به عنوان سرگرمی، تغییر در الگوی ازدواج و مراسم ترخیص، کاهش مدگرایی و مصرف معقول در پوشاک
سبک زندگی فراغت‌محور	استفاده از اینترنت و کامپیوتر، تماشای فیلم و سریال به عنوان سرگرمی برای گذران وقت، سوق پیدا کردن ورزش از باشگاه‌ها به درون خانه‌ها و گرایش بیشتر به ورزش‌های انفرادی

۳. یافته‌های پژوهش

در ابتدای مصاحبه‌ها از شرکت‌کنندگان در مورد مشخصات کلی خودشان نظیر سن، میزان تحصیلات، وضعیت ازدواج و شغل سؤال‌هایی پرسیده شده است که جزئیات آن در جدول شماره ۱ آورده شده است.

۳-۱. مفاهیم و مقولات استخراج‌شده

در جدول شماره ۲ بخش‌هایی از مصاحبه که در رابطه با موضوع است استخراج شده و مورد کدگذاری قرار گرفته است. منظور از کدگذاری استخراج فحوا و منظور اصلی کلام است. در بخش

بعدی، کدگذاری محوری انجام شده؛ به این معنی کدهایی که شباهت معنایی با یکدیگر داشتند، تحت عنوان یک مفهوم، معرفی شده‌اند که این مفاهیم نماینده مفهومی یک یا چند کد هستند و در پایان پس از استخراج مفاهیم محوری یک دسته‌بندی از مفاهیم ارائه شده است.

۳-۲. ابعاد سبک نوین زندگی

۳-۲-۱. سبک زندگی سلامت‌محور

سلامت موضوعی مشترک در فرهنگ‌های جوامع مختلف است. در واقع هر جامعه به عنوان بخشی از فرهنگ خود از سلامت مفهوم خاصی در نظر دارد. در

جدید علوم پزشکی) مطرح می‌شود.

در بیش پزشکی شدن، مقوله‌هایی چون بهداشتی شدن، سم‌زدایی، عفونت‌زدایی، مصرف فراوان ضدعفونی‌کننده‌ها، جداسازی، قرنطینه‌سازی خفیف، فاصله‌گیری، پیشگیری، گندزدایی و حشره‌کشی مطرح است. این نوع رفتارها در سنت‌های قدیمی و باستانی و در دانش بومی ایرانی در مقابل بیماری‌های پرم‌گ در شکل دود دادن، مومیایی کردن و خوشبو نگه داشتن اماکن ظاهر می‌شده است (میرصالحیان و دالوند، ۱۳۹۷).

از آغاز بحران کرونا از طریق صدا و سیما، مطبوعات، رسانه‌های مجازی و مراجع اطلاع‌رسانی سازمانی و غیره بر ضرورت رعایت موارد بهداشتی و پیگیری تأکید می‌شود که عبارت‌اند از: رعایت موازین بهداشتی، فاصله‌گیری فیزیکی، قرنطینه خانگی، ماسک زدن، شست‌وشوی مکرر دست‌ها، عدم حضور در اجتماعات، کنترل و پایش مستمر وضعیت سلامت شخصی خود و اعضای خانواده، استفاده از مواد ضدعفونی‌کننده و الکل و غیره. از این رو احساس حضور همیشگی ویروس در زندگی افراد و نگرانی از پیامدهای آن باعث شده است سبک زندگی سلامت‌محور در سطوح فردی و نهادی دنبال شود.

مرضیه، دانشجوی کاردانی در این باره می‌گوید: حجم زیاد تبلیغات و تأکیدها در مورد ویروس که رفتار ناشناخته است و با توجه به میزان کشندگی آن، مسری بودن و سریع الانتقال بودنش، باعث شده که نسبت به رعایت موازین بهداشتی حساس و متعهد بشوم.

۳-۲-۲. سبک زندگی خانه‌محور

امروزه در سبک زندگی مردم، به‌ویژه جوانان تغییرات چشمگیری رخ داده است که عمده‌ترین آن در زمینه

کنفرانس ملل متحد در شهر سانفرانسیسکو در سال ۱۹۴۵ موضوع بهداشت به عنوان یک موضوع ویژه مطرح شد. با وجود این، در چند دهه گذشته جنبش تازه‌ای پدید آمد و سلامت به عنوان یک حق بشری و یک هدف اجتماعی در جهان شناخته شده است؛ یعنی سلامت برای برآورده شدن نیازهای اساسی و بهبود کیفیت زندگی انسان لازم است و باید برای همه انسان‌ها در دسترس باشد. در واقع سلامت از مفاهیمی است که اکثریت مردم با آنکه اطمینان دارند معنای آن را می‌دانند، اما تعریفش را دشوار می‌یابند.

ویلی و کاماچو^{۱۳} سبک زندگی سلامت‌محور را به صورت مجموعه‌ای از فعالیت‌های مشخص که اثر مهمی بر وضعیت سلامتی می‌گذارند و بخش عمده‌ای از الگوهای زندگی فرد را می‌سازند، تعریف می‌کنند. استفاده از مفهوم سبک زندگی بهداشتی در درجه اول به معنای دست کشیدن از مطالعه رفتارهای بهداشتی به صورت منفرد است. در جامعه‌شناسی پزشکی معمول است که رابطه یک رفتار خاص را که با توجه به زمینه تحقیق حائز اهمیت است با بقیه متغیرها بررسی کنند.

مفهوم بیش‌پزشکی شدن اشاره به سبک جدیدی از زندگی مردم ایران و البته سایر جوامع تحت تأثیر تجربه کرونا دارد که بیشتر از پزشکی شدن به بهداشتی بودن اهمیت می‌دهند؛ در حالی که در مفهوم رایج پزشکی شدن، معمولاً تسلط و اقتدار پزشکان در درمانگاه‌ها و مطب‌ها و بیمارستان‌ها به ذهن متبادر می‌شد (حاجیان، ۱۳۹۹). در اینجا بیشتر مفهوم ضدعفونی کردن، رعایت کردن، مراقبت کردن، خودمراقبتی (و البته باز شدن پای برخی رشته‌های جدید پزشکی و اقتدار رشته‌های

13. Willie and Camacho

از اسفند ماه ۹۸ تاکنون کلاً غذا را در منزل و در کنار خانواده میل می‌کنم و دیگه گرایشی به خوردن غذای فست‌فودی ندارم.

کانون تعارض‌ها و شکاف نسلی هر جامعه را دگرگونی نظام‌های ارزشی تشکیل می‌دهد که بسیار متأثر از شرایط اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی، سیاسی و تاریخی است. حضور فیزیکی والدین و فرزندان در کنار یکدیگر و در بازه زمانی معین بی‌شک سبب ایجاد نوعی نشاط و طراوت در بین آن‌ها می‌شود و زمینه را برای تعاملات و ارتباطات کلامی متکی بر تفاهم، و صمیمیت گسترده‌تر دوطرفه را بیشتر فراهم می‌کند. در نتیجه این حضور نه تنها کمیت حضور والدین در منزل افزایش پیدا کرده است، بلکه کیفیت نیز دستخوش تغییر شده است. این امر باعث ایجاد همدلی، اتحاد، انسجام و پیوند عمیق میان اعضای خانواده شده و فرصتی مهیا می‌شود تا ضمن دور بودن از تقابل و تضاد، از حیث نگرش‌ها نوعی هم‌گرایی میان آنان پدید آید.

علی، جوانی ۲۰ساله، اظهار می‌کند: به دلیل مشغله‌های شغلی‌ای که پدرم داشت و دائم در مأموریت اداری به سر می‌برد، خیلی کم فرصت مناسب برای هم‌کلامی با بچه‌ها را پیدا می‌کرد، ولی از وقتی که مأموریت‌های زائد اداری حذف شدند مسافرت‌های کاری‌اش کمتر شده و بیشتر با همسر و فرزندان است که از این بابت خیلی خوشحالم؛ چون احساس می‌کنم رضایت عاطفی بیشتری پیش آمده و ارتباط کلامی مان بیشتر و عمیق‌تر شده است.

۳-۲-۳. سبک زندگی رسانه‌محور

نیازمندی انسان امروز به اطلاعات در جهت دست‌یابی به رفاه بیشتر، بهتر زیستن و ارضای نیاز کنجکاو، قدرت ساخت انگاره‌ها و شکل‌دهی

سبک و شیوه تغذیه است. احیای آشپزی و پخت غذا و خوراک سنتی در منازل به معنای احیای سفره‌های خانوادگی است که سبب حذف هزینه‌های غیرضروری مانند رفتن به رستوران و غیره و قناعت و صرفه‌جویی در الگوی مصرف جامعه شده است. در دوران پیش‌کرونا یکی از این شیوه‌های تغذیه، گرایش به فست‌فودها بود که افزایش قابل توجهی در بین جوانان داشت. تغییر در سبک تغذیه و گرایش به فست‌فود، یکی از دستاوردهای مدرنیته محسوب شده و نمادی از زندگی مدرن و ماشینی در دنیای امروز است و به عنوان یک مقوله فرهنگی - اجتماعی در نظر گرفته می‌شود که با ساختار و پیوندی که با حیات دائماً در حال تغییر انسان دارد، به مرور زمان و متناسب با مقتضیات زندگی امروزی، تطورپذیر و تغییرپذیر است.

در طول این فرایند شکل سنتی تغذیه به سمت اشکال جدید، با تعاریف و کارکردهای مجزا پیش رفت. ظهور رستوران‌های متعدد فست‌فود، مظهر این تحولات است. همان‌طور که از نام آن برمی‌آید فست‌فود به معنای غذایی است که در حداقل زمان ممکن برای خوردن آماده شود. این نوع تغذیه، صرف راحت و سریایی دارد، حتی هنگام رانندگی و بدون نیاز به به کار برد قاشق و چنگال می‌توان آن را صرف کرد. انواع فست‌فودها همچون ساندویچ، سیب‌زمینی سرخ‌کرده، انواع پیتزاهای سوسیس و کالباس و غیره به دلیل خوشمزه و لذیذ بودن تمایل بیشتری به مصرفشان بین جوانان وجود دارد. تغییر در سبک تغذیه در ایران و گرایش به فست‌فود به عنوان یک موقعیت غیرمطلوب و ناخوشایند برای عموم مردم تلقی می‌شود و دربرگیرنده و آسیب‌زننده به جمع کثیری از افراد، خصوصاً قشر جوان جامعه است.

حسن، جوانی ۲۲ساله می‌گوید: سه، چهار مرتبه در هر هفته عادات داشتم فست‌فود مصرف کنم ولی

فرهنگی می‌کنند و این تغییرات تمام دامنه‌های زندگی فردی و اجتماعی را دربر گرفته و در چنین جامعه‌ای، افراد همواره در حال ارتباط با یکدیگرند تا ساختار اجتماعی را بهبود بخشند. به اعتقاد وی شبکه‌ای شدن جامعه امروز، معنای همه‌چیز را مورد بازاندیشی قرار داده و مفاهیم مدرنی را ایجاد کرده است (کاستلز، ۱۳۸۵: ۶۵).

اسلاوی ژیتک در کتاب «پاندمی کووید - ۱۹ جهان را تکان داد» می‌نویسد که ما در برهه‌ای زندگی می‌کنیم که بزرگ‌ترین کنش، عشق دور ماندن از ابژه علاقه‌مان است. فاصله از معنایی فیزیکی گذر کرده و معنای جدید و پیچیده‌ای در روابط بین‌فردی پیدا می‌کند.

شیوه‌های زیست اجتماعی نوین در بستر فضای مجازی بیش از پیش چهره خود را نمایان کرده است و امروزه سبک جدیدی همچون صله رحم، گفت‌وگوها، مراسم ترحیم، اقتصاد، فرهنگ، جلسات و نشست‌های علمی و کاری و غیره تحت تأثیر شیوع کرونا تغییر کرده است و انسان‌ها مناسبات اجتماعی خود را در بستر شبکه‌ها و فضای مجازی، متناسب با این سبک نوین زندگی تغییر داده‌اند که این امر ارتقای سطح سواد رسانه‌ای را در پی داشته است.

عید نوروز یکی از رویدادهای خاص و منحصر به فرد در فرهنگ سنتی مردم ایران است که امسال با توجه به شیوع کرونا و نگرانی‌های زیاد نسبت به ابتلای بسیاری از افراد به بیماری کووید - ۱۹ در پی دیدن و بازدیدهای حضوری و انجام مسافرت‌ها و ایجاد محدودیت‌های قانونی دستخوش تغییر اساسی شد. از این رو بسیاری از مردم از قابلیت ارتباط تصویری پیام‌رسان‌ها و کارافزارها نظیر تلگرام، واتس‌آپ، ایمو، لاین، وی‌چت، اینستاگرام، گپ، آی‌گپ، بیسفون و

افکار عمومی را به رسانه‌ها داده است و رسانه‌ها به عنوان منابع اطلاعاتی و شکل‌دهنده افکار و تصورات ما از محیط پیرامون به‌ویژه در مورد رویدادهایی که خارج از دسترس، دید و تجربه مستقیم ملت قرار دارند، نقش مهم و برجسته‌ای ایفا می‌کنند. بنیان‌های نظری سبک مصرف رسانه‌ای در کارهای نظریه‌پردازان مختلف مشاهده می‌شود.

کاتز و بلامر^{۱۴} اولین کسانی بودند که در سال ۱۹۷۴ در کتاب «استفاده از ارتباطات جمعی» این نظریه را مطرح کردند که فرد با خاستگاه‌های اجتماعی و روان‌شناختی نیازهای خود مواجهه است و این نیازها موجب انتظار او از رسانه‌های جمعی یا سایر منابع است و در نهایت به الگوهای متفاوت روی‌آوری به رسانه‌ها (یا پرداختن به سایر فعالیت‌ها) منتهی می‌شود و حاصل آن ارضای نیازها و یا پیامدهای دیگری است.

از منظر هابرماس^{۱۵} دنیای مجازی به تدریج جایگزین دنیای واقعی می‌شود و این جایگزینی به ایجاد تحولات مثبت کمک می‌کند؛ چراکه اینترنت با هزینه پایین فرصت تماس و برقراری ارتباط برای افراد را فراهم کرده و با غلبه بر محدودیت‌های زمان و مکان، موجب تجدید حیات اجتماعی می‌شود.

مانوئل کاستلز^{۱۶} در کتاب «عصر اطلاعات» به تشریح ویژگی‌های جوامع جدید انسانی که آن‌ها را جوامع شبکه‌ای می‌نامد می‌پردازد. از منظر وی جوامع با بسط و گسترش استفاده از اینترنت به شکل جدیدی از جوامع انسانی بدل می‌شوند به طوری که رسانه‌های جدید همه نهادهای موجود جامعه را دچار تغییر و دگرگونی‌های اجتماعی و

14. Katz and Blamer

15. Habermas

16. Manuel Castells

سروش برای شنیدن و دیدن هم‌زمان خویشاوندان و شبیه‌سازی عیددیدنی سنتی استفاده کردند.

همچنین قبل از شیوع ویروس کرونا، عبادت و مناسبات و اعیاد و شهادت‌های ائمه اطهار در محیط‌هایی همچون مسجد و حسینیه به صورت چهره‌به‌چهره شکل می‌گرفت، اما امروزه با تغییر سبک زندگی دینی و اعمال محدودیت‌ها جهت حضور مردم در اماکن مقدس، نوع و شیوه عبادت هم در بستر فضای مجازی تغییر یافته است. بر اساس مطالعات انجام‌شده، ۵۱ درصد مردم مراسم شب‌های قدر را از طریق فضای مجازی و رسانه‌های جمعی برگزار کرده‌اند. اتفاقی که پیش از این سابقه نداشته است (بهرپرداری میلیونی از فضای مجازی) (صالحی امیری، ۱۳۹۹).

به نظر می‌رسد سبک مصرف رسانه‌ای (میزان و نوع برخورداری از شبکه‌های مجازی) و نیز نگاه مردم نسبت به سبک زندگی سنتی و مقایسه آن با سبک زندگی مدرن می‌تواند در نگاه آن‌ها به وضع فرهنگی - اجتماعی و اقتصادی‌شان تأثیر گذاشته و از این طریق در تحولات کلی جامعه نقش مؤثری داشته باشد. به‌ویژه آنکه نسل جوان بیشتر در ارتباط مستقیم با انواع رسانه‌ها هستند و تأثیرپذیری آن‌ها نیز از رسانه‌ها به مراتب بیشتر است و این تأثیرپذیری می‌تواند در همه جنبه‌ها (اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی) اثرگذار باشد.

سعید در این باره می‌گوید: اگرچه در آغوش گرفتن و بوسیدن جزو آیین‌های متعارف دیدار صمیمانه ما ایرانیان در ارتباط چهره‌به‌چهره است، کرونا باعث تغییر جهت اساسی بر روابط فیزیکی عاطفی و صمیمانه شد و مجبور شدیم برای حفظ جان افراد دوست‌داشتنی و محبوب در زندگی مان فاصله فیزیکی را رعایت کنیم و با تکیه بر پیام‌رسان‌ها

ارتباط تصویری داشته باشیم.

۳-۲-۴. سبک زندگی اجتماع‌محور

در کنار دیگر مفاهیم مهم و اساسی در نظام اجتماعی، سرمایه اجتماعی مفهومی مدرن ولی پیچیده است. این مفهوم دارای سه مؤلفه مهم اعتماد اجتماعی، انسجام اجتماعی و مشارکت اجتماعی است. سرمایه اجتماعی به عنوان یکی از مفاهیم به کار برده‌شده در مطالعات بین‌رشته‌ای است؛ این مفهوم توسط آلفرد مارشال^{۱۷} (۱۸۹۰) برای بار اول ارائه شد و بعد از وی اشخاصی همچون هانیفن^{۱۸} (۱۹۲۰) و جین جاکوب^{۱۹} (۱۹۶۱) تحت عنوان شبکه‌های اجتماعی از آن بهره گرفته‌اند. در دهه ۱۹۸۰ اصطلاح سرمایه اجتماعی توسط کلمن^{۲۰} در جامعه‌شناسی و توسط پاتنام^{۲۱} (۱۹۹۳) در علوم سیاسی و سایر محافل علمی به طور وسیعی مورد توجه قرار گرفت. پاتنام سرمایه اجتماعی را در آثار متعدد خود با سه مؤلفه، معرفی می‌کند که عبارت‌اند از: شبکه‌ها، هنجارهای همپاری و اعتماد

از نظر پاتنام این منابع خصلت خودتقویت‌کننده دارند و همین مسئله منجر به تعادل اجتماعی به همراه سطح بالایی از همکاری، اعتماد متقابل، مشارکت مدنی و رفاه اجتماعی می‌شود. این منابع در جوامع غیرمدنی نمی‌توانند خصلت خودتقویتی داشته باشند. عهدشکنی، بی‌اعتمادی، فریب، حيله، بهره‌کشی، انزوا، بی‌نظمی و رکود، دوره‌های باطل را تشدید کرده و مانع گسترش و پایایی منابع فوق می‌شوند.

رابطه بین فرهنگ از خودگذشتگی و سرمایه

17. Alfred Marshall

18. Hanifen

19. Jin Jakubs

20. Coleman

21. Putnam

ارتقای میزان همدلی و هم‌نوایی اجتماعی و موجی از توجه به طبقات فرودست جامعه شکل گرفته است. کمک‌های نقدی و غیرنقدی به آسیب‌دیدگان در این فاجعه، نشان‌دهنده احساس نگرانی و دغدغه نسبت به طبقات فرودست جامعه است. ضرورت دارد از سرمایه اجتماعی و روحیه ایثار و از خودگذشتگی و احیای جلوه‌های اخلاقی شکل گرفته در جریان مقابله با بیماری کرونا در جامعه، صیانت شود.

علی، ۲۰ ساله اظهار می‌کند: ویروس کرونا باعث شد وحدت و اتحاد عجیبی بین قشرهای مختلف مردم ایجاد بشود. به نظرم در این شرایط بحرانی، جامعه نیاز به یک همبستگی داشت. ما مستأجر هستیم و به دلیل تعطیلی کارخانه، پدرم سه ماه است که بیکار است. اما خدا خیر بده به صاحبخانه ما که اعلام کرده این سه ماه را از ماه کرایه نمی‌گیرد.

پژوهش‌های نگارنده نشان می‌دهد در سال‌های اخیر، گفت‌وگو و تعامل کلامی در میان اعضای خانواده‌های ایرانی روند نزولی داشته است، اما پاندمی کرونا و قرنطینه خانگی، سبب افزایش گفت‌وگو، تعامل و مدارا در خانواده‌ها شد؛ بنابراین از این منظر شاهد بازگشت ارزش‌های سنتی به خانواده ایرانی هستیم و سرمایه اجتماعی خانواده روند افزایشی داشته است.

بهرام، ۲۱ ساله، اظهار می‌کند: تا قبل از کرونا به دلیل اینکه والدینم معلم هستند، ساعات طولانی را در مدرسه به سر می‌بردند، ولی از وقتی کلاس‌ها مجازی شده، حضور آن‌ها را در منزل بیشتر احساس می‌کنیم و این اتفاق سبب شد ارتباط کلامی من با والدینم بیشتر و عمیق‌تر بشود.

اجتماعی، یک رابطه تعاملی دوطرفه است که یکدیگر را تقویت می‌کنند؛ افزایش ایثار در اجتماع باعث رشد سرمایه اجتماعی می‌شود و از طرف دیگر، تقویت این سرمایه موجب افزایش فرهنگ ایثار در جامعه می‌شود. ایثار و از خودگذشتگی، با ترک منافع شخصی و عمل به سود منافع جمعی، آثاری در اجتماع برجا می‌گذارند که از مظاهر و پیامدهای سرمایه اجتماعی محسوب می‌شوند و با ایجاد هویت ملی و احساس تعلق، ترجیح منافع دیگران بر خود حتی با بذل جان، هم‌گرایی بیشتر افراد و پایبندی به اصول اساسی، ایجاد شبکه‌ای از اعتماد در سطوح مختلف روابط اجتماعی و ایجاد همبستگی و پیوند بیشتر افراد، موجب تقویت سرمایه اجتماعی می‌شود. (سریر افراز، ۱۳۹۰).

سرمایه اجتماعی نقطه پیوند ملت و دولت برای انسجام و همبستگی دوطرفه در رویارویی با مسائل و مشکلات است که اگر این پیوند استقامت بنیادینی داشته باشد، غلبه بر مشکلات تسهیل می‌شود. سرمایه اجتماعی و ابعاد سه‌گانه آن (درون‌گروهی، برون‌گروهی و پیوندی) به عنوان یکی از انواع دارایی‌های جامعه، به تعهدات اجتماعی، شبکه‌های مشارکت مدنی، هنجارهای غیررسمی مشارکت و همیاری میان اعضای جامعه اشاره دارد. آنچه میزان سرمایه اجتماعی را در یک جامعه ارتقا می‌دهد، اعتماد، مشارکت، همکاری و رعایت حقوق یکدیگر در میان افراد جامعه و همچنین بین مردم و دولت است.

اگرچه این مفهوم همواره می‌تواند در راستای پیشبرد بسیاری از اهداف و حرکت به سوی جامعه آرمانی مهم باشد، در مواقع بحران همچون بیماری کووید-۱۹ یکی از حیاتی‌ترین مفاهیمی است که می‌تواند ضامن بازگشت به شرایط عادی و خروج از بحران باشد. در شرایط کرونایی جامعه معرفت‌گرایی جدیدی شکل گرفته است؛ چنان‌که

۳-۲-۵. سبک زندگی فرهنگ‌محور

سبک زندگی فرهنگ‌محور در دوران پسا کرونا هر سطح و از هر نوعی که باشد در قالب محصول عینی یا فیزیکی مثل کتاب، روزنامه که کالای فرهنگی نامیده می‌شود یا در قالب محصول ذهنی یا غیر ملموس (غیرمادی) مثل آموزش نویسندگی که خدمات فرهنگی نامیده می‌شود، متجلی می‌شود.

سوسن، جوانی ۲۳ ساله، می‌گوید: چند ماهی است که با کتاب و کتابخوانی آشتی کردم، قبلاً فقط کتاب‌های دانشگاهی را از روی اجبار مطالعه می‌کردم، اما اکنون از روی میل و اراده شخصی با دانلود کتاب‌های مورد علاقه، آن‌ها را مطالعه می‌کنم.

سینا، جوانی ۲۲ ساله، اظهار می‌کند: یکی از محاسن کرونا تغییرات انجام‌شده در حوزه آداب و رسومی همچون برگزاری مجالس ترحیم است که معمولاً تا سالگرد متوفی ادامه داشت، اما الان خیلی از این امور دست‌وپاگیر و پرهزینه از میان برداشته شده و این نشان‌دهنده آن است که ویروس کرونا، ناممکن‌ها را ممکن کرده است.

بنیان‌های مفهومی پوشش در کارهای نظریه‌پردازان اولیه و متأخر سبک زندگی مشاهده می‌شود. از دیدگاه گیدنز، خودآرایی و تزیین خویشتن با پویایی خویشتن مرتبط است. در این معنا پوشاک علاوه بر اینکه وسیله مهمی برای پنهان‌سازی یا آشکارسازی وجوه مختلف زندگی شخصی است، نوعی وسیله خودنمایی نیز محسوب می‌شود؛ چراکه لباس، آداب و اصول رایج به هویت را پیوند می‌زند. به اعتقاد وی حالات چهره و دیگر حرکات بدن فراهم‌آورنده قراین و نشانه‌هایی است که ارتباطات روزمره ما مشروط به آن‌هاست.

به عبارتی دیگر برای آنکه بتوانیم با دیگران در تولید و بازتولید روابط اجتماعی شریک شویم، باید

تایلور^{۲۲} فرهنگ را کل درهم‌تنیده‌ای از عناصری چون دین، هنر، دانش، قانون، اخلاقیات، آداب و رسوم و همه عادات و توانایی‌های اکتسابی انسان می‌داند. اما جامعه‌شناسان اساساً فرهنگ را در مفهومی محدودتر از مردم‌شناسان به کار می‌گیرند. بنیان‌های مفهومی سبک زندگی فرهنگی در کارهای نظریه‌پردازان اولیه و متأخر سبک زندگی مشاهده می‌شود.

اگوست کنت^{۲۳} تحوّل یا به زعم وی تکامل را محصول رشد خود بشر می‌داند. به تعبیر دیگر، او فرهنگ را جان‌مایه گذر انسان به تحولات عمیق اقتصادی و توسعه در ادوار بعد می‌داند. از نظر مارکس زیربنای هر نظام اجتماعی، اقتصاد یا به کلامی گویاتر، شیوه تولید آن است و نهادهای دیگری چون سیاست، حقوق، مذهب هنر و ادبیات، علم و اخلاق روبنا هستند که پیوسته تحت‌الشعاع نهاد اصلی، یعنی زیربنای اقتصادی واقع می‌شوند (کوزر و روزنبرگ، ۱۳۷۸: ۵۷).

بنابر این نظریه، فرهنگ نیز بازتابی از روابط تولید است. جورج زیمل^{۲۴} که از پایه‌گذاران جامعه‌شناسی نوین و همچنین از اولین جامعه‌شناسانی است که به مطالعات فرهنگی پرداخته است، فرهنگ را به دو بُعد ذهنی و عینی تقسیم می‌کند. فرهنگ ذهنی باقی‌مانده سطح پرورش نفس افراد و هدف تمام فرایندهای فرهنگی است و فرهنگ عینی نشان‌دهنده قلمرو بیرونی و متشکل از چیزهای فرهیخته و پرورش‌یافته است. از دید وی انسان‌ها قادرند فرهنگ را بسازند و به واقعیت اجتماعی جنبه مادی ببخشند.

22. Taylor
23. Auguste Comte
24. George Simmel

لیلا، جوانی ۲۶ ساله، می‌گوید: از زمان شروع قرنطینه خانگی و محدود شدن تعاملات خانودگی و رفت و آمدها و مراسمات شادی و غیره، دیگر نیازی به خرید لباس جدید ندارم.

۳-۲-۶. سبک زندگی فراغت محور

طرح اوقات فراغت و سبک‌های زندگی جوانان بینشی عمیق و موشکافانه در زمینه اوقات فراغت جوانان فراهم می‌کند. سؤالات اساسی که در این حوزه مطرح می‌شوند، این است که در دوره نوجوانی، چه تغییراتی در اوقات فراغت جوانان روی می‌دهد؟ آیا در این الگوهای در حال تغییر، گذران اوقات فراغت، تفاوت‌های جنسیتی و طبقه اجتماعی وجود دارد؟ (هندری، لاو، شکسمیت و گلندینینگ، ۱۳۸۱: ۴۹).

اوقات فراغت دوره‌ای است که می‌توان سبک‌های مختلف زندگی را در آن آزمود و مبادله کرد. فعالیت‌های ویژه اوقات فراغت، زمینه را برای معاشرت و درآمیختن با همسالان و بزرگ‌ترها در محیط بیرون از خانواده فراهم می‌کند. در این هنگام، هویت خود و هویت گروهی کاویده و تعیین می‌شود.

تعاریف گوناگونی برای اوقات فراغت از دیدگاه‌های مختلف جامعه‌شناختی، روان‌شناختی و فرهنگی و با توجه به رویکردهای مختلف نظری، ارائه شده است. واژه فراغت معادل لاتین leisure است که به معنای مجاز بودن یا آزاد بودن است. در لغت‌نامه دهخدا فراغت به معنای آسایش و استراحت و دوری از کار و مشغله آورده شده است. گروه بین‌المللی جامعه‌شناسی، فراغت را مجموعه‌ای از فعالیت‌ها می‌داند که فرد با رضایت خاطر برای استراحت و تفریح یا به منظور توسعه آگاهی‌ها و فراگیری غیرانفعالی یا مشارکت اجتماعی داوطلبانه، بعد از رهایی از الزامات شخصی، خانوادگی و اجتماعی به آن

قادر شویم نظارتی مداوم و موفقیت‌آمیز بر چهره و بدن خویش اعمال کنیم (گیدنز، ۱۳۷۸: ۸۷-۸۸).

وبلن^{۲۵} مبنای تحلیل خود را مصرف طبقه متوسط آمریکا قرار داده بود. وبلن در پی این مسئله بود که چگونه منزلت اجتماعی کسب می‌شود. وی این مسئله را در شیوه‌های مصرفی مانند هزینه کردن برای پوشاک نشان می‌دهد. از نظر وی قاعده تظاهری کالا با نمایش دادن لباس، خود را نشان می‌دهد. تهیه لباس بیش از موارد مصرفی دیگر مردم را وادار می‌کند تا حد درخور توجهی از راحتی و ضرورت‌های زندگی خود بکاهند و آنچه را حد مطلوب مصرف تظاهری است فراهم آورند.

بوردیو^{۲۶} در کتاب «تمایز» نشان می‌دهد که تمایزات اجتماعی و ساختاری در دهه اخیر مدرنیته به طور روزافزونی از رهگذر صور فرهنگی بیان می‌شوند (Bourdieu, 1986). به عقیده وی سبک استفاده از کالاها، روش‌های لباس پوشیدن، آرایش کردن و غیره تشکیل‌دهنده یکی از نشانه‌های کلیدی هویت در استراتژی‌های تمایز هستند.

از نظر جامعه‌شناسی، پوشش در جامعه کنونی ایران که جامعه‌ای در حال گذار با مشخصات ویژه خود است، مقوله‌ای تک‌وجهی و تک‌عاملی نیست، بلکه مقوله‌ای چندبعدی است که برآمده از عوامل متعددی است.

یکی از پیامدهای ویروس کرونا، قرنطینه خانگی و محدودیت در رفت و آمدهاست که در نتیجه آن گرایش جوانان به مدهای گوناگون و تقلید و دنباله‌روی برای خودآرایی و خودنمایی کاهش پیدا کرده است و در نتیجه کاهش پدیده مدگرایی و سبک پوشش متغیر در جامعه را دربر داشته است.

25. Veblen
26. Bourdieu

اجتماعی در جامعه ایران نمود یافته است؛ زیرا برخی از فعالیت‌های فراغتی جوانان فاقد هرگونه پشتوانه عقلانی و جنبه‌های سازنده فکری است. بسیاری از جوانان اوقات فراغت خود را به شیوه‌های فردی غیر فعال همچون تماشای تلویزیون، استفاده بیش از اندازه از کامپیوتر و اینترنت و فعالیت‌های آسیب‌زا همچون مسافرت و گردش‌های دسته‌جمعی می‌گذرانند.

مجید، جوانی ۲۵ ساله، می‌گوید: به دلیل ایجاد محدودیت در مسافرت رفتن و از زمان قرنطینه خانگی بیشتر وقت خود را در منزل صرف خواب و یا تماشای فیلم‌ها و سریال‌های تلویزیونی می‌کنم.

ورزش به عنوان یک پدیده اجتماعی و فرهنگی است که افراد را در یک شبکه اجتماعی که دارای روابط اجتماعی پیچیده است به تعامل و کنش متقابل واداشته است و عرصه ظهور رفتارها، نگرش‌ها، ارزش‌ها و بازنمایی‌هایی معنادار قرن حاضر شده است. این پدیده چندبعدی، آن چنان در متن جهان زندگی انسان‌ها رسوخ و نفوذ کرده که امروزه می‌توان با توجه به نگرش و فعالیت‌های ورزشی افراد، طرز تفکر، سبک زندگی و میزان سرمایه اجتماعی افراد را بازشناسی کرد (فتحی، ۱۳۸۸).

در دوران پسا کرونا و به واسطه تعطیلی و ایجاد محدودیت برای باشگاه‌ها و مراکز ورزشی و قرنطینه خانگی، جوان با فقر حرکتی روبه‌رو شده است. عدم حرکت یا فقر حرکتی در هر جنسی یا سنی با عوارض جانبی منفی چون چاقی، ضعف عضلات، بیماری‌های دستگاه گردش خون، تنفس و اختلالات روانی همراه است.

مهرزاد، جوانی ۲۷ ساله، می‌گوید: قبلاً در تیم فوتبال شهرستان بودم و هفته‌ای چهار جلسه تمرین گروهی داشتیم، اما بعد از تعطیلی باشگاه، خیلی

می‌پردازد. اوقات فراغت در معنای کاملاً گسترده‌اش ایجاد فرصت‌هایی است برای خودپیش‌بری، تکامل هویت و توسعه توانایی‌های اجتماعی مؤثر و مهم.

اهمیت بررسی اوقات فراغت و آسیب‌های آن، صور و اشکال گوناگون آن و نیز میزان و الگوی گذران اوقات فراغت در دوران پسا کرونا از مباحث جدیدی است که مورد توجه سیاست‌گذاران، برنامه‌ریزان و اندیشمندان علوم مختلف قرار دارد و از چنان اهمیتی برخوردار است که حتی از آن به مثابه آینده فرهنگ و افکار یک جامعه یاد می‌شود.

بخش عمده‌ای از جوانان فراغت خود را بیش از پیش در خلوت سپری می‌کنند و برای سرگرم شدن به طور فزاینده‌ای به رسانه‌های جدید متکی هستند. ضرورت دارد برنامه‌ریزان به دنبال شناخت علمی دقیق معضلات و مشکلات اوقات فراغت، علل پیدایش آن‌ها و نیز طراحی مدل یکپارچه اوقات فراغت جوانان جامعه ایران با توجه به شرایط اجتماعی و فرهنگی کشور باشند که در این مدل جایگاه و فعالیت‌های اوقات فراغت جوانان در زمان مکان‌های مختلف به خوبی مشخص شده باشد و همچنین هم‌افزایی دستگاه‌های ذی‌ربط که متأسفانه موازی‌کاری زیادی در فعالیت‌های آن‌ها وجود دارد، نیز در آن به خوبی دیده شده باشد.

باید پذیرفت اوقات فراغت جزء جدایی‌ناپذیر زندگی روزمره در دنیای امروز است و صرفاً زمانی بیهوده نیست، بلکه فرصتی است که در آن جوان باید به رشد و کمال دست یابد؛ بنابراین برای هر چه غنی‌تر کردن آن، برداشتن موانعی که موجب دست‌یابی به این هدف‌ها می‌شوند ضروری است.

چگونگی گذران اوقات فراغت جوانان در پسا کرونا که بسیاری از معیارها تغییر کرده، خود به عنوان یک مسئله

حس ورزش کردن به صورت فردی را ندارم.

۴. بحث و نتیجه‌گیری

پرسش‌های زیادی این روزها در ذهن دولت‌مردان، روشنفکران و عموم مردم عادی شکل می‌گیرد که سبک زندگی بعد از کرونا چگونه خواهد بود؟ آیا سبک زندگی پساکرونا آشفته‌بازاری مشابه جهان پیشاکرونا خواهد بود؟ درخصوص تأثیرات و پیامدهای کرونا بر سبک زندگی گمانه‌زنی‌های زیادی از سوی صاحب‌نظران صورت گرفته است؛ برخی دنیای پساکرونا را عصری نوین از حیات بشری می‌دانند و معتقدند جهان بعد از کرونا، به‌هیچ‌وجه شبیه به جهان قبل از آن نخواهد بود و برخی دیگر، تأثیرات آن را مقطعی و گذرا می‌دانند. آنچه روشن است، بحران کرونا در سبک زندگی تغییرات مثبت و منفی ایجاد کرده است.

اپیدمی کرونا تلنگری بود که از یکسو بشر را به بازخوانی و بازاندیشی در سبک زندگی فراخوانده و از دیگر سو، شرایطی را رقم زده که سبک جدیدی از زندگی به‌اجبار بر جوامع انسانی حاکم شود. محدود شدن ارتباطات و تعاملات چهره‌به‌چهره افراد با یکدیگر، تعطیل شدن اجتماعات، ارتقای سطح بهداشت فردی و عمومی مثل شست‌وشوی مکرر دست‌ها، استفاده از ماسک و دستکش‌های بهداشتی، حفظ فاصله از دیگران و رعایت دیگر پروتکل‌های بهداشتی، اصلاح الگوی مصرف جامعه، ارتقای سرمایه اجتماعی و افزایش میزان همدلی و هم‌نوایی اجتماعی و توجه بیشتر به طبقات فرودست جامعه، تغییر نوع سرگرمی‌ها، تعطیلی مراکز و اماکن مقدس مذهبی، زیست اجتماعی نوین در بستر فضای مجازی و ارتقای سطح سواد رسانه‌ای، کاهش تردد مسافرت‌های هوایی، زمینی

و دریایی، خرید و فروش‌های اینترنتی، هم‌گرایی بیشتر اعضای خانواده، رشد فرهنگ کتاب‌خوانی، تماشای بیشتر سریال‌ها و فیلم‌های سینمایی، سوق یافتن ورزش‌ها از نوع جمعی به نوع انفرادی، کاهش مدگرایی، برگزاری دوره‌های آموزشی از راه دور و بسیاری امور دیگر از این قبیل، تغییرات بسیاری را در سبک زندگی انسان‌ها به وجود آورده است. البته این تغییرات نسبی بوده و در همه جوامع و برای همه اقشار اجتماعی یکسان نیست و همگان به یک اندازه تحت تأثیر این تغییرات نبوده‌اند.

کرونا تنها درون بدن اختلال ایجاد نکرده، بلکه بدن جامعه را نیز دستکاری کرده است و کمترین شکل این دستکاری، برداشتن عناصری از روابط و افزودن عناصری دیگر در مناسبات ماست. بسیاری از عناصر رابطه، مانند در آغوش گرفتن، بوسیدن، دست دادن، کنار هم نشستن، بی‌دغدغه در فضای عمومی غذا خوردن، ورزش کردن گروهی و غیره تا این حد برای ما ترسناک و دلهره‌آور نبوده‌اند. در دوران پیشاکرونا، در بُعد اجتماعی ارتباطات و تعاملات گسترده خانوادگی، دوستانه و کاری، طبیعت‌گردی، کافه‌روی‌ها و رستوران‌گردی‌ها برای جوانان نریزی وجود داشت، اما در عصر پاندمی کرونا جوانان با عمل کردن به شعار معروف «در خانه بمانیم» (به حکم قانون و نه فرهنگ) و به تعلیق درآوردن فعالیت‌ها و روندهای قبلی زندگی روزمره هرچه بیشتر از هستی اجتماعی خویش فاصله گرفته‌اند. به باور نگارنده اگر فاصله فیزیکی در زندگی انسان‌ها تداوم یابد، بخشی از خواص روابط اجتماعی از دست خواهد رفت. بعید است پس از غلبه بر بحران، بخش اعظمی از تعاملات و ارتباطات به حالت قبل برگردد.

فقدان حضور فیزیکی در دوران کرونا موجب شده که فضاهای شهری و کالبدی نریز به نفع

گفته‌اند اهمیت دین و خدا برایشان بیشتر شده، ۵۳/۲ درصد گفته‌اند تغییری ایجاد نشده است و ۵/۴ درصد گفته‌اند کمتر شده است (ایسپا، ۱۳۹۹).

آنچه مسلم است این داده این برداشت را به دنبال دارد که رابطه جوانان با خداوند در این مدت نه تنها کمتر نشده، بلکه بیشتر از قبل شده است؛ بنابراین در دوره کرونا گرچه بنا به ضرورت‌های فاصله‌گذاری فیزیکی، در برهه‌ای از زمان مساجد و اماکن مذهبی بسته شد، اما جوانان نی‌ریزی با توجه به سابقه مذهبی‌ای که داشتند با ایجاد تغییراتی در نحوه دین‌داری، مثلاً زیارت مجازی اماکن و بقاع متبرکه و برگزاری هیئت‌های مجازی، به دعا و راز و نیاز با معبود و امور معنوی خود ادامه دادند.

در جمع‌بندی کلی می‌توان به این نکته اساسی اشاره کرد که وقایع دوران پیشاکرونا و پساکرونا بیانگر این واقعیت است که سبک زندگی در جهان تغییر کرده و سبک زندگی پساکرونا متفاوت با دوران پیشاکرونا خواهد بود. از این رو در کنار درس گرفتن از مشکلات بزرگی چون معضل کرونا باید الگوهای زندگی خود را تغییر دهیم و در آن‌ها بازنگری و بازاندیشی کنیم.

ملاحظات اخلاقی

پیروی از اصول اخلاق پژوهش

تمامی اصول اخلاقی در این پژوهش رعایت شده است.

حامی مالی

این پژوهش حامی مالی نداشته است.

تعارض منافع

در این مقاله هیچ‌گونه تعارض منافی وجود ندارد.

فضای مجازی عقب‌بایستند و پاندمی کرونا باعث شد بسیاری از فعالیت‌ها نظیر رفتن به پارک، سالن ورزش و نظایر آن که جوانان اوقات فراغت خود را با آن‌ها پر می‌کردند، متوقف یا به حالت تعلیق درآید و در مقابل، نوع جدیدی از فعالیت‌ها و مصرف فرهنگی در عصر فضای مجازی بین جوانان در حال شکل‌گیری و گسترش است.

در دوران پیشاکرونا بهداشت عمومی جوانان جامعه از سطح پایینی برخوردار بود و موضوعاتی نظیر سطح بهداشتی، فرهنگ ارتباطات و رفتار بهداشتی شرایط نامطلوبی داشت، اما امروزه رعایت تمام اصول و نکات بهداشتی، حفاظت فردی و فاصله‌فیزیکی ایمن در ارتباطات و غیره مد نظر جوانان قرار دارد.

در حوزه آموزشی از اوایل اسفند سال گذشته (۱۳۹۸) با تعطیلی دانشگاه‌ها و مدارس در پی شیوع بیماری کرونا، آموزش‌های مجازی وارد عرصه آموزش‌های رسمی مراکز آموزشی و جایگزین تدریس و تحصیل سنتی و حضوری در دانشگاه شد. آموزش الکترونیک، مسیر قطعی حرکت مراکز آموزشی، به‌ویژه دانشگاه‌های جهان در سال‌های آینده خواهد بود و محتواهای تولیدی و تجارب این دوره ثروتی است که باید در شیوه تولید و نگهداری آن‌ها دقت بسیاری شود؛ هرچند از ویژگی‌های این شیوه دانش‌محور بودن و کاهش تعامل میان استاد و دانشجوست.

نتایج نظرسنجی مرکز افکارسنجی دانشجویان ایران (ایسپا) که در خصوص شیوع کرونا در سطح ملی در فروردین ماه ۱۳۹۹ انجام شده است نشان می‌دهد (در پاسخ به این سؤال که اهمیت دین و خداوند در مدت شیوع کرونا برای شما نسبت به قبل چه تغییری کرده است؟) از میان افراد گروه سنی جوان که مستعد تغییر بیشتری هستند، ۴۱/۵ درصد

منابع فارسی

- ایران (صص. ۶۹-۷۷). تهران: پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات.
- کلویانی هرانی، م. (۱۳۹۳). چیستی سبک زندگی اسلامی. تهران: دانشگاه علامه طباطبائی.
- کوزر، ل. آ. و روزنبرگ، ب. (۱۳۷۸). *نظریه های بنیادی جامعه شناسی* اف. ارشاد، ترجمه فارسی. تهران: نشر نی.
- گیدنز، آ. (۱۳۷۸). *تجدید و تشخیص: جامعه و هویت شخصی در عصر جدید* آن. موفقیان، ترجمه فارسی. تهران: نشر نی.
- مرکز افکارسنجی دانشجویان ایران (ایسپا). (۱۳۹۹). دیدگاه شهروندان تهران پیرامون شیوع ویروس کرونا و ابعاد مختلف آن. قابل دسترس در <http://ispa.ir/Default/Details/fa/2177>
- میرصالحیان، ا. و دالوند، م. (۱۳۹۷). تاریخچه بیماری های عفونی باکتریایی شایع در ایران. *مجله میکروبیولوژی پزشکی در ایران*، ۲۱(۴)، ۲۳۰-۲۳۸.
- هندری، ل. ب.، لاه، ج.، شاکسمیت، ج. و گلندینینگ، آ. (۱۳۸۱). *اوقات فراغت و سبک های زندگی جوانان* [م. ملانظر و ف. ککویی دزفولی، ترجمه فارسی]. تهران: نشر نسل سوم.
- چوتنر، ا. و نیشابوری، ه. (۱۳۹۸). بیماری های دنیاگیر چگونه تاریخ را تغییر می دهند. قابل دسترس در <https://www.aas-oo.org/fa/articles/2696>
- حاجیان، ا. (۱۳۹۹). بیش پزشکی شدن جامعه در دوره پسا کرونا. در: م. سلگی، د. مطلبی و ا. غلامی پور. *کرونا و جامعه ایران* (صص. ۴۵-۵۷). تهران: پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات.
- حسنی، ح. (۱۳۹۹). کرونا، فاصله گذاری اجتماعی و فرهنگ ویدیویی پلتفرمی. در: م. سلگی، د. مطلبی و ا. غلامی پور. *کرونا و جامعه ایران* (صص. ۲۰۳-۲۱۵). تهران: پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات.
- دفتر مطالعات اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران و ایسپا. (۱۳۹۹). میزان نارضایتی از عملکرد کرونایی شهرداری افزایش داشته است. قابل دسترس در <http://www.pana.ir/news/1088192>
- ژبک، ا. و نجفی، ص. (۱۳۹۹). تصمیمی که کروناویروس بر ما تحمیل کرده: کمونیسم جهان گستر یا قانون جنگل. قابل دسترس در <https://www.magiran.com/article/4026213>
- سریرافراز، م. (۱۳۹۰). *واکاوی تعاملات ایثار و رشد اقتصادی با رهیافت سرمایه اجتماعی*. مقاله ارائه شده در همایش ملی ایثار و شهادت، دانشگاه آزاد اسلامی واحد همدان، همدان، ایران، ۲ خرداد ۱۳۹۰.
- صالحی امیری، س. ر. (۱۳۹۹). تحلیل اثرات کرونا بر سبک زندگی. قابل دسترس در <https://www.ima.ir/news/83794192>
- فتحی، س. (۱۳۸۸). تبیین جامعه شناسی مشارکت ورزشی دانشجویان. *پژوهش نامه علوم اجتماعی*، ۳(۴)، ۱۴۵-۱۷۳.
- قادرزاده، ا.، درویش منش، م. (۱۳۹۶). مطالعه کیفی دلایل و پیامدهای بیماری روانی. *مسائل اجتماعی ایران*، ۸(۱)، ۴۹-۷۲.
- کاستلز، م. (۱۳۸۵). *عصر اطلاعات: اقتصاد، جامعه و فرهنگ*. ظهور جامعه شبکه ای [ع. علیقلیان و ا. خاکباز، ترجمه فارسی]. جلد ۱. چاپ ۵. تهران: طرح نو.
- کاظمی، ع. (۱۳۹۹). نگاهی جامعه شناسی به کرونایی شدن جامعه. در: م. سلگی، د. مطلبی و ا. غلامی پور. *کرونا و جامعه*

References

- Aldrich, D. (2020). Cultivating social ties in the age of physical distancing. Retrieved from <https://www.prevention-web.net/experts/oped/view/71227>
- Bourdieu, P. (1986). The forms of capital. In J. Richardson. *Handbook of theory and research for the sociology of education* (pp. 241-258). Westport, CT: Greenwood Press. <https://books.google.com/books?id=OHcIAQAIAAJ&dq>
- Castells, M. (2006). *The rise of the network society* [A. Aligholian & A. Khakbaz, Persian Trans]. Vol. 1. 5th Ed. Tehran: Tarhe Noo. <http://opac.nlai.ir/opac-prod/bibliographic/630437>
- Chandler, S. (2020). Netflix traffic hits all-time highs amid coronavirus pandemic, says AT&T. Retrieved from <https://www.forbes.com/sites/simonchandler/2020/03/24/netflix-traffic-hits-all-time-highs-amid-coronavirus-pandemic-says-att/#4d27ac473adc>
- Chotiner, I., & Neyshaboori, H. (2020). [How pandemics change history (Persian)]. Retrieved from <https://www.aasoo.org/fa/articles/2696>
- Coser, L. A., & Rosenberg, B. (1999). *Sociological theory: A book of reading* [F. Ershad, Persian Trans]. Tehran: Nashr-e Ney. <http://opac.nlai.ir/opac-prod/bibliographic/586548>
- Fathi, S. (2010). [A sociological explanation of athletic participation of university students (Persian)]. *Journal of Social Sciences*, 3(4), 145-73. <https://www.sid.ir/fa/journal/ViewPaper.aspx?id=118682>
- Giddens, A. (1999). *Modernity and self-identity: Self and society in the late modern age* [N. Moafaghian, Persian Trans]. Tehran: Nashr-e Ney. <http://opac.nlai.ir/opac-prod/bibliographic/585843>
- Hajiani, E. (2020). [Over-medicalization of society in the post-coronary period (Persian)]. In M. Solgi, D. Matlabi, & E. Gholamipour. *Corona and Iranian society: Cultural and social aspects (collection of articles)* (pp. 45-57). Tehran: Research Center for Culture, Art and Communications. <https://www.ricac.ac.ir/uploads/editor/2020/07/120011corona%20papers.pdf>
- Hasani, H. (2020). [Corona, social distancing and platform video culture (Persian)]. In M. Solgi, D. Matlabi, & E. Gholamipour. *Corona and Iranian society: Cultural and social aspects (collection of articles)* (pp. 203-2015). Tehran: Research Center for Culture, Art and Communications. <https://www.ricac.ac.ir/uploads/editor/2020/07/120011corona%20papers.pdf>
- Hendry, L. B., Love, J., Shucksmith, J., & Glendenning, A. (2002). *Young people's leisure and lifestyles* [M. Molanazar & F. Kakoobi Dezfooli, Persian Trans]. Tehran: Nasle Sevom. <http://opac.nlai.ir/opac-prod/bibliographic/643271>
- Kavyani Harani, M. (2014). [What is the Islamic life style (Persian)]. Tehran: Allameh Tabataba'i University. <http://opac.nlai.ir/opac-prod/bibliographic/3678816>
- Kazemi, A. (2020). [A sociological look at the coronation of society (Persian)]. In M. Solgi, D. Matlabi, & E. Gholamipour. *Corona and Iranian society: Cultural and social aspects (collection of articles)* (pp. 69-77). Tehran: Research Center for Culture, Art and Communications. <https://www.ricac.ac.ir/uploads/editor/2020/07/120011corona%20papers.pdf>
- Koeze, E., & Popper, N. (2020). The virus changed the way we Internet. Retrieved from <https://www.nytimes.com/interactive/2020/04/07/technology/coronavirus-internet-use.html>
- Mirsalehian, A., & Dalvand, M. (2018). [History of bacterial infection diseases in Iran (Persian)]. *Iranian Journal of Medical Microbiology*, 12(4), 230-8. [DOI:10.30699/ijmm.12.4.230]
- Office of Social and Cultural Studies of Tehran Municipality & ISPA. (2020). [Dissatisfaction with the municipality's coronary performance has increased (Persian)]. Retrieved from <http://www.pana.ir/news/1088192>
- Pecotić, A. (2020). Social theory, interrupted by coronavirus. Retrieved from <https://www.psychologytoday.com/us/blog/synapses-sanity-society/202003/social-theory-interrupted-coronavirus>
- Putnam, R. D. (1993). The prosperous community: Social capital and public life. *The American Prospect*, (13), 35-42. <https://scholar.harvard.edu/robertputnam/publications/prosperous-community-social-capital-and-public-life>
- Qaderzadeh, O., & Darvishmanesh, M. (2017). [A qualitative study of the causes and consequences of psychopaths based on the experience of their companion (Persian)].

Journal of Social Problems of Iran, 8(1), 49-72. <http://jspi.khu.ac.ir/article-1-2721-fa.html>

Salehi Amiri, S. R. (2020). [Analysis of corona effects on lifestyle (Persian)]. Retrieved from <https://www.ima.ir/news/83794192/>

Sarirafraz, M. (2011). [*Analysis of self-sacrifice interactions and economic growth with social capital approach* (Persian)]. Paper presented at National Conference on Sacrifice and Martyrdom, Islamic Azad University of Hamadan, Hamadan, Iran, 23 May 2011. <https://civilica.com/doc/126382/>

The Iranian Students Polling Agency (ISPA). (2020). [Perspectives of Tehran citizens about the prevalence of coronavirus and its various dimensions (Persian)]. Retrieved from <http://ispa.ir/Default/Details/fa/2177/>

Žižek, S., & Najafi, S. (2020). [The decision that the coronavirus has imposed on us: World-wide communism or the law of the jungle (Persian)]. Retrieved from <https://www.magiran.com/article/4026213>